

УДК 338.467-330.34

Ільтьо Тетяна Іванівна

аспірант

Мукачівського державного університету

Ito Tetiana

Postgraduate Student of the

Mukachevo State University

ORCID:0000-0002-8639-0550

**КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ РЕКРЕАЦІЇ ТА ГОТЕЛЬНО-
РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ КАРПАТСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО
РАЙОНУ**

**CONCEPTUAL MODEL OF BALANCED DEVELOPMENT OF
ENTREPRENEURSHIP IN THE SPHERE OF RECREATION AND
HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS OF CARPATHIAN
ECONOMIC DISTRICT**

Анотація. Вступ. В умовах нестабільної економічної ситуації, загострення соціальних, політичних, екологічних проблем вагомим елементом формування результативної моделі розвитку підприємства у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району є забезпечення її збалансованого розвитку шляхом поєднання та узгодження інтересів економічного розвитку, унікального ландшафтного і біологічного розмаїття українських Карпат, а також самобутньої культури і традицій місцевого населення.

Мета дослідження полягає в формуванні рекомендацій, спрямованих на побудову концептуальної моделі збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу

Карпатського економічного району. Основна ідея концепції збалансованого розвитку – забезпечення розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу на основі дотримання принципів суспільно значимої результативності підприємництва, досягнення економічної ефективності та забезпечення екологічної сталості. Більш сучасним, і таким що враховує необхідність системного підходу до розробки моделі є підхід, зорієнтований на забезпечення інклюзивного розвитку. Доцільність застосування принципів інклюзивного розвитку у моделі збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району обґрунтовується тим, що: підприємство у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу пов'язано з залученням рекреаційних і природних ресурсів суспільного, а не індивідуального рівня споживання; попит на послуги рекреації формується і, відповідно, реалізується в межах певних соціальних груп, які є диференційованими за рівнем доходів та специфікою споживання. Концепція збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району спрямована на забезпечення розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу на основі дотримання принципів суспільно значимої результативності підприємництва, досягнення економічної ефективності та забезпечення екологічної сталості. Її метою є забезпечення інклюзивного розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу регіону та, на його основі, покращення якісних та кількісних параметрів розвитку Карпатського економічного району. Досягнення визначених параметрів, дасть змогу забезпечити зайнятість населення, збільшити обсяг наданих послуг та покращити їх якісні характеристики, збільшити обсяги податкових надходжень.

Ключові слова: підприємництво, сфера рекреації та готельно-ресторанного бізнесу, збалансований розвиток, Карпатський економічний район, соціально-культурні послуги.

Summary. Introduction. *In the conditions of an unstable economic situation, aggravation of social, political, and environmental problems, an important element of the formation of an effective model of enterprise development in the field of recreation and hotel and restaurant business of the Carpathian Economic Region is to ensure its balanced development by combining and harmonizing the interests of economic development, the unique landscape and biological diversity of Ukrainian Carpathians, as well as the original culture and traditions of the local population. The purpose of the article is to formulate recommendations aimed at building a conceptual model of balanced development of entrepreneurship in the field of recreation and hotel and restaurant business of the Carpathian Economic District.*

The main idea of the concept of balanced development is to ensure the development of entrepreneurship in the field of recreation and hotel and restaurant business based on the principles of socially significant business performance, achieving economic efficiency and ensuring environmental sustainability. More modern, and one that takes into account the need for a systemic approach to model development, is an approach focused on ensuring inclusive development. The expediency of applying the principles of inclusive development in the model of balanced development of entrepreneurship in the field of recreation and hotel and restaurant business of the Carpathian Economic Region is justified by the fact that: entrepreneurship in the field of recreation and hotel and restaurant business is connected with the involvement of recreational and natural resources of the public, not individual level consumption; the demand for recreation services is formed and, accordingly,

implemented within certain social groups, which are differentiated by the level of income and the specifics of consumption.

The concept of balanced development of entrepreneurship in the field of recreation and hotel and restaurant business of the Carpathian Economic District is aimed at ensuring the development of entrepreneurship in the field of recreation and hotel and restaurant business based on the principles of socially significant business performance, achieving economic efficiency and ensuring environmental sustainability. Its purpose is to ensure the inclusive development of entrepreneurship in the field of recreation and the hotel and restaurant business of the region and, on its basis, to improve the qualitative and quantitative parameters of the development of the Carpathian Economic District. Achieving the specified parameters will make it possible to ensure the employment of the population, increase the volume of services provided and improve their quality characteristics, and increase the amount of tax revenues.

Key words: *entrepreneurship, sphere of recreation and hotel and restaurant business, balanced development, Carpathian Economic District, social and cultural services.*

Постановка проблеми. В українській економіці існують системні проблеми, без вирішення яких неможливим є забезпечення розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу: нестабільна ситуація в країні, внаслідок агресії з боку росії, що призвело до суттєвого зменшення попиту як з боку вітчизняних, так і з боку іноземних споживачів; відсутність зацікавленості з боку місцевих органів управління у стимулюванні розвитку сфери, недооцінювання ролі підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу в наповненні місцевого й державного бюджету; нераціональне використання історико-культурної спадщини й довкілля, недостатня охорона історико-культурних пам'яток; низький рівень рекламної та роз'яснювальної

діяльності на регіональному та загальнодержавному рівнях, з якими безпосередньо пов'язаний розвиток сфери рекреації та готельно-ресторанного бізнесу; недостатній рівень державної підтримки малого та середнього бізнесу.

Як наслідок, сфера рекреації та готельно-ресторанного бізнесу неспроможна забезпечити повноцінного виконання економічних, соціальних і гуманітарних функцій, не сприяє збереженню довкілля та культурної спадщини, наповненню бюджетів усіх рівнів, створенню робочих місць, збільшенню питомої ваги сфери послуг у структурі ВВП.

Подолання наявних системних проблем, створення передумов для забезпечення збалансованого розвитку сфери рекреації та готельно-ресторанного бізнесу має стати одним з пріоритетних напрямів забезпечення розвитку української економіки загалом та вагомою складовою у вирішенні питань підвищення якості життя населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінювання тенденцій та перспектив розвитку сфери рекреації та готельно-ресторанного бізнесу здійснюється у працях Бейдик О., Комліченко О., Кузик С., Смаль І., Ткаченко Т., Хаустової К., Шелеметьєвої Т. та ін.

Мета статті полягає в формуванні рекомендацій, спрямованих на побудову концептуальної моделі збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району

Виклад основного матеріалу. Збалансований розвиток підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району ґрунтується на принципах Доктрини збалансованого розвитку України 2030 [1] та Державної програми розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки [2] у яких сформульовано ідеї, концепції та постулати узгодження інтересів людини

та природи на фоні забезпечення стабільного економічного розвитку регіонів.

Збалансований розвиток підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу містить такі три основні складові: соціальна, економічна та екологічна (природоохоронна) (рис. 1).

Четвертим важливим елементом є формування відповідного інституційного середовища, як сукупності формальних (конкретних інституцій влади та управління, що здійснюють регуляторний та контролюючий вплив на діяльність суб'єктів підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу, а також сформованого нормативно-правового забезпечення) та неформальних (суспільно встановлених норм та обмежень; сталих традицій і звичай; менталітету; суспільних заборон; етикету поведінки тощо) інститутів.

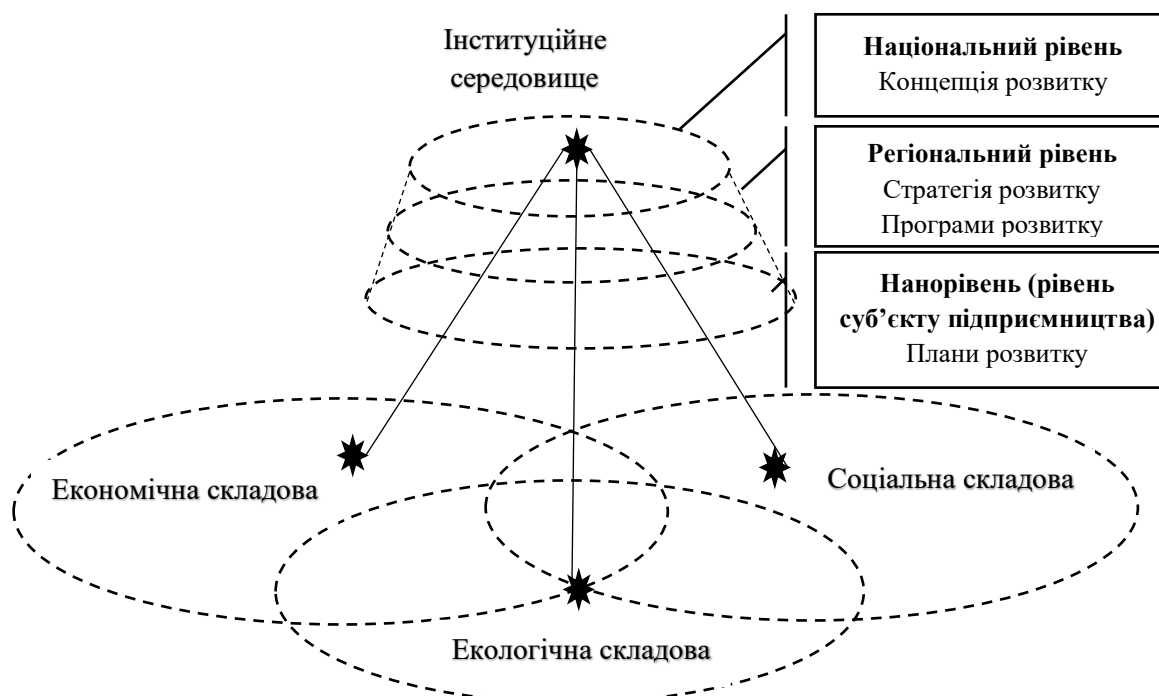

Рис. 1. Система збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу

Джерело: узагальнено автором

Впровадження концепції збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу забезпечує досягнення балансу в їх реалізації в інтересах суспільства, споживачів послуг, підприємців та місцевого населення (рис. 2).

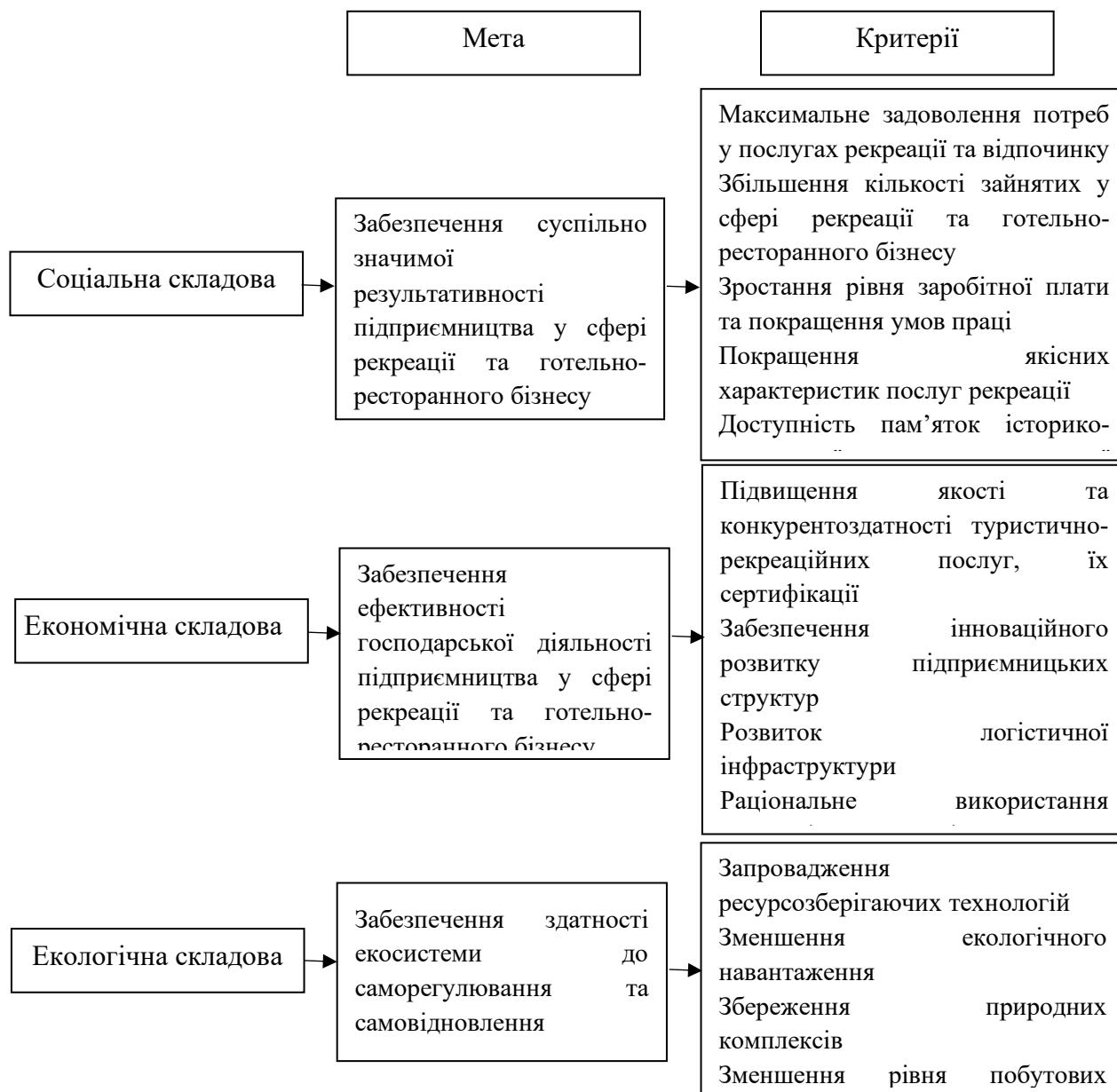

Рис. 2. Складові концепції збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу

Джерело: систематизовано автором

Отже, концепція збалансованого розвитку це нове, оригінальне розуміння вектору розвитку підприємництва у сфері рекреації та

готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району. Основна ідея концепції – забезпечення розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу на основі дотримання принципів суспільно значимої результативності підприємництва, досягнення економічної ефективності та забезпечення екологічної сталості.

Забезпечення суспільно значимої результативності підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу передбачає максимальне задоволення потреб споживачів у послугах рекреації та відпочинку; збільшення кількості зайнятих у сфері рекреації, зростання рівня оплати та покращення умов праці; покращення якісних характеристик послуг рекреації; забезпечення доступності рекреаційних послуг, пам'яток історико-культурної та природної спадщини.

Досягнення економічної ефективності передбачає забезпечення раціонального використання рекреаційних ресурсів; інноваційного розвитку підприємницьких структур; підвищення якості та конкурентоздатності туристично-рекреаційних послуг, їх сертифікації; забезпечення розвитку логістичної інфраструктури.

Екологічна сталість забезпечується запровадженням суб'єктами підприємницької діяльності ресурсозберігаючих технологій; зменшенням екологічного навантаження та рівня побутових відходів; забезпеченням збереження природних комплексів.

Вагомість кожної зі складових визначається вектором регіональної економічної стратегії, поточною ситуацією у регіоні та сукупністю проблем, які потребують вирішення та їх пріоритетності.

За результатами ґрунтовного аналізу основних концепцій сталого розвитку І. Вахович зацентрувала увагу на таких трьох основних підходах:

1) екологоцентричний – в умовах загострення екологічних проблем, як місцевого, так і загальносвітового значення, досить часто у науковій

літературі увага концентрується на екологічній складовій, пропагується теза необхідності збереження природних ресурсів. Сфера рекреації та готельно-ресторанного бізнесу є однією з найбільших користувачів природних ресурсів. Тому питання їх освоєння, раціонального використання та збереження завжди висуваються як пріоритетні для вирішення. Проте, значне акцентування уваги на проблемі збереження природних ресурсів негативно впливає на забезпечення економічного розвитку, збільшує обсяг матеріальних та фінансових ресурсів, що спрямовується підприємницьким сектором на природоохоронну діяльність. Недоліком даного підходу є уповільнення динаміки економічного розвитку та, як наслідок, поглиблення проблем соціального характеру.

2) економікоцентричний – на відміну від попереднього зосереджує увагу на необхідності забезпечення динамічного економічного розвитку. Одним з основних чинників стимулювання економічного розвитку визначається зменшення витрат та підвищення економічної ефективності діяльності. Прогалинами такого підходу є пріоритетність економічних інтересів над соціальними та екологічними, що унеможлиблює гармонійне співіснування підприємництва та природного середовища у довгостроковій перспективі;

3) соціоцентричний – в умовах соціально орієнтованої моделі розвитку основним чинником розвитку окремих територій є стимулювання рівня доходів населення та забезпечення пріоритетного вирішення проблем соціального характеру. Накопичені протягом значного проміжку часу та проблеми, які сформувалися за результатами застосування карантинних обмежень протягом останніх років безперечно висувають на перше місце питання соціального спрямування та необхідність всебічного задоволення потреб людини. Недоліком такого підходу є нехтування значенням екологічної складової у забезпеченні потреб нинішнього та майбутнього поколінь [3, с. 11-12].

Кожний з запропонованих підходів вводить певні обмеження щодо формування ефективної концептуальної моделі збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району. Більш сучасним, і таким що враховує необхідність системного підходу до розробки моделі є підхід, зорієнтований на забезпечення інклюзивного розвитку.

Основні принципи та теоретичні складові інклюзивного розвитку, викладено у працях Д. Аджемоглу і Дж. Робінсона [4], О. Вільямсона [5]. Протягом останніх років вони знайшли відображення в регуляторних актах та рекомендаціях різних міжнародних організацій. Основні положення інклюзивного розвитку ґрунтуються на принципах рівності можливостей, доступності усіх видів ресурсів, рівноправності і справедливості у розподілі доходів та благ.

Доцільність застосування принципів інклюзивного розвитку у моделі збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району обґрунтовується тим, що: підприємництво у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу пов'язано з залученням рекреаційних і природних ресурсів суспільного, а не індивідуального рівня споживання; попит на послуги рекреації формується і, відповідно, реалізується в межах певних соціальних груп, які є диференційованими за рівнем доходів та специфікою споживання. Проте в основі діяльності у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу закладено суспільні цінності, які створюють суспільні рекреаційні потреби та пов'язані з потребою реалізації соціальних гарантій у безоплатному наданні рекреаційних послуг для всіх груп населення; підприємництво у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу є неможливим без забезпечення розвитку багатьох інших сфер економічної діяльності, базової логістичної

інфраструктури, розвитку культури тощо. Це обумовлює необхідність формування відповідного інституційного середовища.

Екологічна складова у забезпеченні розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу є загально визнаною і, безперечно, впливовою. Ефективність підприємницької діяльності на пряму залежить від того, наскільки комфортними є умови відпочинку та оздоровлення; наскільки комфортним є споживання рекреаційних ресурсів; як задовольняються потреби у відповідних послугах для усіх категорій споживачів. Застосування принципу інклюзивності за цих умов ґрунтується на забезпеченні рівного доступу всіх верств споживачів до споживання природних та рекреаційних ресурсів, а для сукупності суб'єктів підприємницької діяльності забезпеченні вільного доступу на ринок рекреаційних послуг та рівноправності у використанні цих ресурсів для здійснення власної економічної діяльності.

Отже, основними принципами інклюзивного розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу є:

1) принцип рівних можливостей: доступність природних та рекреаційних ресурсів; реалізація прав всіх верств населення на оздоровлення та відпочинок; забезпечення повноцінного та гармонійного розвитку населення;

2) принцип суспільної значимості: покращення якісних характеристик життя населення завдяки доступності до якісних рекреаційних послуг; зростання рівня добробуту та можливостей для зайнятості у сфері рекреації;

3) принцип економічної ефективності: можливість стимулювання економічного розвитку окремих територій за рахунок розвитку сфери рекреації та готельно-ресторанного бізнесу; покращення логістичної та транспортної інфраструктури; залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій у розвиток рекреаційної сфери;

4) принцип екологічної збалансованості: вирішення питань екологічного напрямку як чинника покращення підприємницької діяльності у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу; формування культури екологічної поведінки; створення економічних передумов для стимулювання природоохоронної діяльності суб'єктів підприємництва.

За результатами узагальнення основних принципів моделі збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району можна визначити її стратегічну мету – *забезпечення інклюзивного розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу регіону та, на його основі, покращення якісних та кількісних параметрів розвитку Карпатського економічного району.*

Сукупність суб'єктів моделі збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району доцільно розділити на дві категорії – *внутрішні та зовнішні стейкхолдери.*

До групи внутрішніх стейкхолдерів віднесено безпосередньо споживачів та виробників послуг рекреації. Представники цієї групи напряму зацікавлені у результативності та ефективності діяльності у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу.

Органи місцевого самоврядування повинні бути активними учасниками процесу розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу. Саме їх можливості щодо розширення фінансових та логістичних можливостей суб'єктів підприємництва протягом короткострокового проміжку часу спроможні забезпечити максимальне задоволення попиту на послуги рекреації. Не останнє місце у цьому сприянні відіграють можливості місцевого самоврядування у формуванні транспортної та сервісної інфраструктури, підтримці стану

об'єктів історичної та культурної спадщини, розвитку закладів культури та відпочинку регіону.

На рівні областей Карпатського економічного району затверджено Стратегії розвитку на період 2021-2027 років [6-9] у яких визначено, що саме туризм та рекреація є важливими елементами розвитку цих регіонів. Серед визначених у Стратегіях завдань, спрямованих на розвиток областей району значне місце належить розвитку рекреаційної сфери: збереження та управління природною та культурною спадщиною; створення нових та підтримка існуючих рекреаційних продуктів; розвиток інфраструктури територіальних громад; забезпечення рівного доступу, підвищення якості рекреаційних послуг та розвиток спорту у громадах; розвиток мережі закладів культури; підвищення рівня екологічної безпеки тощо.

Узагальнення наведених вище параметрів дозволяє обґрунтувати складові концептуальної моделі збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району (рис. 3).

Результатом сформованої моделі повинно стати формування стійкого, адаптованого під сучасне мінливе середовище рекреаційного комплексу Карпатського економічного району та забезпечення його збалансованого розвитку.

Концептуальна модель збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації Карпатського економічного району	
	Основна концептуальна ідея – забезпечення розвитку підприємництва у сфері рекреації на основі дотримання принципів суспільно значимої результативності підприємництва, досягнення економічної ефективності та забезпечення екологічної сталості.
	Мета – забезпечення інклюзивного розвитку підприємництва у сфері рекреації регіону та, на його основі, покращення якісних та кількісних параметрів розвитку Карпатського економічного району
	Суб'єкти – внутрішні (споживачі та виробники послуг рекреації) та зовнішні (органи місцевого самоврядування; представники бізнес-структур, зацікавлених у розвитку сфери рекреації; населення регіону) стейкхолдери
Принципи	рівних можливостей: доступність природних та рекреаційних ресурсів; реалізація прав всіх верств населення на оздоровлення та відпочинок; забезпечення повноцінного та гармонійного розвитку населення
	суспільної значимості: покращення якісних характеристик життя населення завдяки доступності до якісних рекреаційних послуг; зростання рівня добробуту та можливостей для зайнятості у сфері рекреації
	економічної ефективності: можливість стимулювання економічного розвитку окремих територій за рахунок розвитку сфери рекреації; покращення логістичної та транспортної інфраструктури; залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій у розвиток рекреаційної сфери
	екологічної збалансованості: вирішення питань екологічного напрямку як чинника покращення підприємницької діяльності у сфері рекреації; формування культури екологічної поведінки; створення економічних передумов для стимулювання природоохоронної діяльності суб'єктів підприємництва
	Підходи до організації управлінської діяльності – системний, процесний, функціональний, ситуаційний
	Завдання – забезпечення рівного доступу до споживання рекреаційних послуг усіх верств населення; розробка нових бізнес-процесів та диверсифікація рекреаційних послуг з метою забезпечення розвитку підприємництва в умовах кризових обмежень; сприяння збільшенню рівня зайнятості у сфері рекреації; формування ефективної моделі залучення стейкхолдерів до бізнес-процесів у сфері рекреації; забезпечення розвитку соціальної та логістичної інфраструктури з метою покращення якісних характеристик рекреаційних послуг.
	Результат – формування стійкого, адаптованого під сучасне мінливе середовище рекреаційного комплексу Карпатського економічного району

Рис. 3. Концептуальна модель збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району

Джерело: систематизовано автором

Висновки. Концепція збалансованого розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу Карпатського економічного району спрямована на забезпечення розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу на основі дотримання принципів суспільно значимої результативності підприємництва, досягнення економічної ефективності та забезпечення екологічної сталості. Її метою є забезпечення інклюзивного розвитку підприємництва у сфері рекреації та готельно-ресторанного бізнесу регіону та, на його основі, покращення якісних та кількісних параметрів розвитку Карпатського економічного району.

Література

1. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Видання друге. Львів: Кальварія, 2017. 164 с. URL: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/E-Book-Doctrine-2030.pdf>
2. Державна програма розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 року № 880. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/880-2019-%D0%BF#top>
3. Вахович І. М. Теоретико-методологічні засади формування та реалізації регіональної політики фінансового забезпечення сталого розвитку : автореф. дис. ... д.е.н. : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка». Одеса, 2008. 35 с.
4. Аджемоглу Д., Робінсон Д. Чому нації занепадають. Походження влади, багатства та бідності / Д. Аджемоглу, Д. Робінсон // пер. з англ. і наук. ред. О. Дем'янчук. 2-ге вид., випр. Київ. 2017. 440 с. URL: <https://theukrainians.org/why-nations-fail>

5. Williamson O. The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead. *Journal of Economic Literature*. 2000. Vol. XXXVIII. № 3. P. 595-613. URL: <https://www.jstor.org/stable/2565421>
6. Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років затверджена Рішення обласної ради №1630 від 20.12.2019 року. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalna-strategiya-rozvytku-zakarpatskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-rokiv/>
7. Стратегія розвитку Івано-Франківської області на період 2021-2027 років затверджена Рішення обласної ради №1381-34/2020 від 21.02.2020 року. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/strategiya-rozvytku-ivano-frankivskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky/>
8. Стратегія розвитку Львівської області на період 2021-2027 років. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/strategiya-rozvytku-lvivskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-rokiv/>
9. Стратегія регіонального розвитку Чернівецької області на період до 2027 року. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/strategiya-rozvytku-chnivetskyi-oblasti-na-period-2021-2027-roky/>

roku/strategiya-regionalnogo-rozvytku-cherniveczkoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku/

10. Ступень Н. М. Теоретичні аспекти та сутність збалансованого розвитку рекреаційних територій. Ефективна економіка. 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5833>

References

1. UKRAINE 2030: Doctrine of balanced development (2017). Lviv: Kalvariia. Available at: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/E-Book-Doctrine-2030.pdf> (in Ukrainian)
2. Postanova Uriadu № 880-2019-p «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy rozvytku rehionu ukrainskykh Karpat na 2020-2022 roky» [Government Decree № 880-2019-p «On Approving the State Program for the Development of the Ukrainian Carpathian Region for 2020-2022»]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/880-2019-%D0%BF#top> (in Ukrainian)
3. Vahovych I. M. (2008). Teoretyko-metodologichni zasady formuvannya ta realizatsiyi regionalnoyi polityky finansovogo zabezpechennya stalogo rozvytku [Theoretical and methodological principles of formation and realization of the regional policy of financial support of sustainable development]. Extended abstract of doctor's thesis. Odesa. (in Ukrainian)
4. Acemoglu Daron, Robinson James A. (2017). Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty. Available at: <https://theukrainians.org/why-nations-fail> (in Ukrainian)
5. Williamson O. (2000). The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead. Journal of Economic Literature. Vol. XXXVIII. № 3. P. 595-613. Available at: <https://www.jstor.org/stable/2565421>
6. Rehionalna stratehiia rozvytku Zakarpatskoi oblasti na period 2021-2027 rokiv zatverdzhena Rishennia oblasnoi rady №1630 vid 20.12.2019 roku.

- [Regional development strategy of the Zakarpattia region for the period 2021-2027]. Available at: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalna-strategiya-rozvytku-zakarpatskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-rokiv/> (in Ukrainian)
7. Rehionalna stratehiia rozvytku Zakarpatskoi oblasti na period 2021-2027 rokiv zatverdzhena Rishennia oblasnoi rady №1630 vid 20.12.2019 roku [Development strategy of the Ivano-Frankivsk region for the period 2021-2027]. Available at: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/strategiya-rozvytku-ivano-frankivskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky/> (in Ukrainian)
 8. Stratehiia rozvytku Lvivskoi oblasti na period 2021-2027 rokiv. [Development strategy of the Lviv region for the period 2021-2027]. Available at: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/strategiya-rozvytku-lvivskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-rokiv/> (in Ukrainian)
 9. Stratehiia rehionalnoho rozvytku Chernivetskoi oblasti na period do 2027 roku [Regional development strategy of Chernivtsi region for the period until 2027]. Available at: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/strategiya-rozvytku-chernivetskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-rokiv/> (in Ukrainian)

na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/strategiya-regionalnogo-rozvytku-cherniveczkoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku/ (in Ukrainian)

10. Stupen N. M. (2017). Teoretychni aspekty ta sutnist zbalansovanoho rozvytku rekreatsiinykh terytorii. Efektyvna ekonomika. № 4. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5833> (in Ukrainian)